

ради, не възнесавиди, ни поноси, но паче яко праведникъ, покажи милостию...". В кінці цієї передмови після останнього абзацу вказується її авторство: "Сіа предсловнаа сказаніа, и двострочное съгласіе", яке було "многгрѣшнимъ Герасимомъ Даниловичемъ съставлено бѣ". Авторською працею С. був унікальний збірник полемічних творів, написаних в ОА і надрукованих в Острозі в 1587. В одній книзі вміщені два оригінальні твори С. (див. - *Смотрицький Г. "Ключь царства небесного", "Календарь римски новы"*). Вони мають публіцистичний характер, спрямовані проти католицьких догматів, піддають сумніву зверхність римських пап над

Смотрицький Герасим. "Ключ царства небесного". "Календарь римски новы". 1587 р.

формат-4°. Пагінація-дві нумерації (системи): (16)-ненумер. і 26 с. (номеров.). Шрифти: 10 рядків-50,5, близько 80, близько 40 мм. Склад книги: 1. Передмова-присвята *Олександру Костянтиновичу кн. Острозькому*, яка починається словами: „Ясновелможному и велможному княжати Острозькому, а пану Александрови Константиновичови, Божию милостию княжати Острозькому воеводичови Кіевському, и прочая, и далей, и ещє“ (С. 1-5). У кінці першої передмови-присвяти-вірш *Г.Смотрицького* „Плутархус“-віршована кінцівка, в якій обігрується одна з сентенцій видатного античного філософа, письменника і історика Плутарха (прибл. 45-127 Хр. ери), і друга передмова: „До народов руских короткая а пилная предмовка. З напоминачием и м(о)лением прилѣжным“ (С. 7-14); 3. “Ключь царства небесного и нашеє християнское духовное власти нерешимий узель“ (С. 1-8); 4. „Календарь римский новы“ (С. 9-28, мабуть, без кінця). У 1-й передмові-присвяті є пряма вказівка на хрещення Руси Володимиром: „Таковым благословением почтил и увелбил Бог оного великого Владимира, преславно и многочудно крестившаго землю рускую, которого церкви и роду зацная линѣя и донынѣ неустала“. Проводиться думка (або концепція), що князі Острозькі-продовжувачі та правонаступники Володимира: „В ней же истинный наслѣдник и властный потомок ваша княж. милость есть еси и на мѣсце

церквою, негативно оцінюють запровадження нового (григоріанського) календаря.

Публ.: АЮЗР.- К., 1887.- Ч. 1.- Т. VII.- С. 232-265; Укр. поезія. Кінець XVI - поч. XVII ст.- С. 61-65; Українська поезія XVI ст.- К., 1987.- С. 251-254; Українська література XIV-XVI ст.- К., 1988.- С. 459-463;

Літ.: Возняк. Іст. укр. літ.- Кн. 1.- С. 393-399; Грушевський. Історія України-Руси...- Т. 6.- С. 460, 462, 466, 467-468, 477, 484, 485-486, 489-495, 594; Грушевський. Культ.-нац. рух.- С. 184-186; Загайко П.К. Українські письменники-полемісти XVI - початку XVII ст. в боротьбі проти Ватикану і унії...- К., 1957.- С. 12-20; Мицькою Матеріали... С. 78-82; (Махновець Л.Є.) Українські письменники...- Т. 1.- С. 544-546; Полек.- С. 69, 72-75; Харлампович К. Западнорусские... школы...- С. 204-205, 244-246, 253-254, 262-264; Харлампович К. Острожская православная школа // КС.- Т. 57.- 1897.- V.- С. 177-207; VI.- С. 363-388.

оних великосановных и многославных предков своих наступаст“. У другій передмові, „До народов Руских...“ вживається декілька варіантів або модифікацій: „народове рускіє“, „для Руси“, „рускоє“, „руских“. Закінчується ця частина твору *Г.Смотрицького* зверненням до читачів такими словами: „Прето правовѣрныє народове рускіє, тоє што есть, с пилностью рачте прочитати и зрозумѣти. Зыйдетлися также за старших своих позволенем, кажѣте на иное отписати. Не зыйдетлися, самы не рачте не дбати“. А останнє речення, хоч написане в рядок, має справді віршовану форму: „Бо як причини до того не годится давати, так теж за даною не зыйдется молчати“.

Місце зберігання: Відомі лише 2 примірники і обидва дефектні (без кінця) у відділах рідкісної книги ЦНБ ім. Вернадського НАН України та ЛНБ ім. Стефаніка НАН України.

Публікації: АЮЗР.- К., 1887.- Ч. 1.- Т. 7.- С. 235-265; Мальшевский И.И. Александрийский патриарх Мелетий Пигас и его участие в делах русской церкви.- К., 1875.- Т. 2.- С. 101-133; Хрестоматія давньої української літератури (до кінця XVIII ст.) / Упоряд. О.І.Білецький.- 3-є вид., доповн.- К., 1967.- С. 113-116, 118; Українська література XIV-XVI ст.- К., 1988.- С. 212-235; Українська поезія XVI століття.- К., 1987.- С. 255; Укр. поезія. Кінець XVI - поч. XVII ст.- С. 65.

Каталоги стародруків: Запаско, Ісаєвич.- І.- № 18.- С. 29; Каратаєв І.- № 116.- С. 235-236; Каратаєв ІІ.- № 94.- С. 16; Максименко.- № 186.- С. 35; Петров, Бірюк, Золотарь.- № 26.- С. 23-24; Ундольський.- № 101.- Ствп. 17.

Літ.: Возняк. Іст. укр. літ.- Кн. 1.- С. 395-397; Запаско Я.П. Мистецтво книги на Україні в XVI-XVIII ст.- Львів, 1971.- С. 81; Ісаєвич. Преємники.- С. 9; Каганов І.Я. Українська книга кінця XVI-XVII століть: Нариси з історії книги.- Х., 1959.- С. 56-57; Луцик Р.Я. Про один рідкісний друк XVI ст. // Скарбниціа знань.- Львів, 1972.- С. 100-108; Полек.- С. 69.